

Uchwała Nr

Rady Miejskiej w Opatowie

z dnia

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata
2025 – 2027.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024r. poz. 1465 z późn. zm.) oraz art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025r. poz. 49) uchwała się co następuje:

§1

Przyjmuje się do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2025 – 2027 stanowiący Załącznik Nr 1 do niniejszej Uchwały.

§2

Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Opatów.

§3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Projektodawca: Burmistrz Miasta i Gminy Opatów
Przedstawiający uchwałę w imieniu Projektodawcy:
Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

*Załącznik Nr 1
do Uchwały
Rady Miejskiej w Opatowie
z dnia*

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY W GMINIE OPATÓW NA LATA 2025 – 2027

Opatów 2025

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	3
II. DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA W GMINIE OPATÓW	4
III. PIECZA ZASTĘPCZA W GMINIE	10
IV. INSTYTUCJE I PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RZECZ DZIECKA I RODZINY W GMINIE OPATÓW	16
V. ANALIZA SWOT LOKALNEGO SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY	17
VI. CELE I REALIZATORZY PROGRAMU	19
VII. ADRESACI PROGRAMU	22
VIII. MIEJSCE, CZAS I HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU	22
IX. ZASADY FINANSOWANIA	22
X. EWALUACJA I OCENA PROGRAMU	23

I. WPROWADZENIE

Priorytetem w działaniach państwa i przedmiotem szczególnej troski jest rodzina i dobro dziecka. Ośrodek Pomocy Społecznej pracuje z rodzinami, z których większość boryka się z licznymi problemami, a część wykazuje dysfunkcje w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji. Wielość problemów do rozwiązania, która determinuje pozostawanie rodzin w kryzysie jest bardzo duża, co się z tym wiąże również nakład pracy wkładany w pomoc rodzinie. Ośrodek Pomocy Społecznej wykorzystuje dostępne narzędzia przewidziane przepisami prawa. Działania w zakresie wspierania rodzin z dziećmi określa m.in. ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3 –letnich programów wspierania rodziny zgodnie z art. 176 pkt 1 cytowanej ustawy. W preambule do w/c ustawy możemy przeczytać, iż rodzina stanowi podstawową komórkę społeczeństwa oraz jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Dla dzieci w początkowym okresie rozwoju rodzina jest praktycznie jedyną grupą społeczną, która bezpośrednio oddziałuje na ich rozwój. To rodzicom przysługuje prawo do wychowywania dzieci. Dlatego też, tak ważnym jest by ta podstawowa komórka funkcjonowała prawidłowo. Państwo powinno wspierać rodziny a nie zastępować je w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych.

Postęp cywilizacyjny i transformacja zachodząca w sferze społecznej i kulturowej zmieniają oblicze rodziny. „Realia społeczno – polityczne i gospodarcze doprowadziły do zakłócenia mechanizmów adaptacji, wzrosła mobilność ludności, deformacji uległy stosunki małżeńskie. Strukturalno – funkcjonalna transformacja rodziny zmieniła się wskutek nieokreśloności ról rodzinnych, czego następstwem są liczne rozwody z orientacją na stosunki pozamałżeńskie lub powtórne małżeństwo.” (O. Makuch, *Transformacja rodziny w warunkach współczesnego rozwoju społeczeństwa, w: Współczesna rodzina w ujęciu interdyscyplinarnym. Przemiany, wsparcie, rozwój, red. B. Szluz, A. Szluz, M. Urbańska, Rzeszów 2017, s.15*). W związku z nawarstwianiem się problemów, z jakimi musi zmierzyć się rodzina, często nie umie ona poradzić sobie samodzielnie. W ostatnich latach coraz bardziej zauważalny staje się niski poziom kompetencji rodzicielskich wśród rodzin zgłaszających się do Ośrodka Pomocy Społecznej. Rozluźnienie więzi rodzinnych, zanik odpowiedzialności,

problemy z zaspokajaniem podstawowych potrzeb jej członków może prowadzić do dysfunkcjonalności rodziny.

Praca z rodziną winna być połączona z jej aktywnym udziałem w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej. Należy podchodzić do problemów rodziny w ujęciu holistycznym, by poprowadzić ją i wspierać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wspieranie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Wobec problemu konkretnej rodziny musi stanąć szereg podmiotów do tego powołanych w poszczególnych aspektach życia. Warunkiem skutecznej pomocy dla rodzin i ochrony dzieci jest współpraca między instytucjami i środowiskiem lokalnym oraz podejmowanie spójnych i zgodnych z potrzebami rodziny działań.

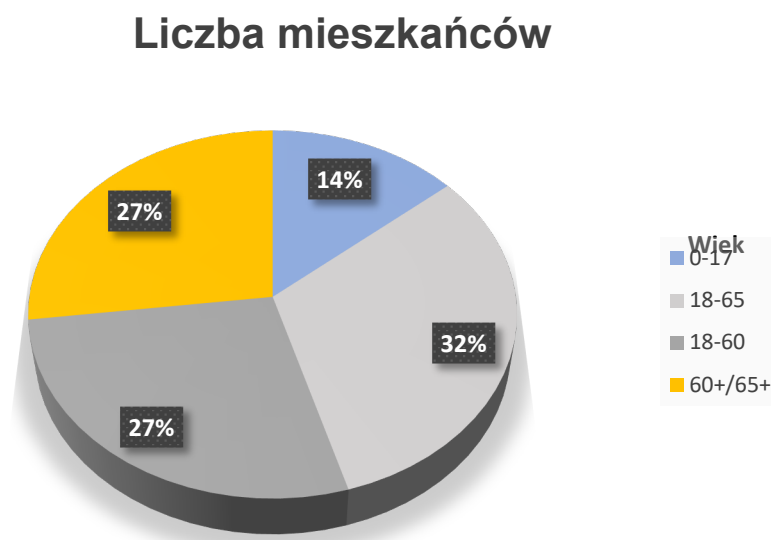
Niniejszy program stanowi kontynuację działań realizowanych w ramach Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2022-2024 przyjętego Uchwałą Nr XLIII/375/2022 Rady Miejskiej w Opatowie z dnia 21 marca 2022r. jak również poprzednich Programów.

II. DIAGNOZA DEMOGRAFICZNA I SPOŁECZNA W GMINIE OPATÓW

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest charakterystyka społeczno – demograficzna oraz analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie oraz dane ilościowe uzyskane z informacji przedstawionych przez instytucje z terenu Miasta i Gminy Opatów działających na rzecz dziecka i rodziny tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie oraz Szkoły Podstawowe. Poniższe wykresy i tabele uwzględniają dane statystyczne dotyczące liczby mieszkańców gminy Opatów jak również liczbę rodzin objętych pomocą przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie.

Gmina Opatów położona jest w północno – wschodniej części województwa świętokrzyskiego nad rzeką Opatówką, lewym dopływem Wisły. W skład gminy wchodzi miasto Opatów i 28 sołectw.

Wykres 1. Stan ludności w gminie Opatów na koniec 2024r.

źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Opatów

Największą grupę stanowią mieszkańcy w przedziale wiekowym od 18 r.ż. do 60/65 lat, tj. w wieku produkcyjnym, co stanowi 59,21% ogółu mieszkańców. Łącznie grupa osób w wieku poprodukcyjnym (60+ kobiety i 65+ mężczyźni – 2.893 osoby) stanowi 26,97% ogółu mieszkańców gminy i coraz bardziej przewyższa procentowo grupę dzieci i młodzieży – 1.483 osoby, co stanowi 13,82% ogółu mieszkańców.

W porównaniu do danych statystycznych z 2021r. zauważalnym staje się utrzymujący trend zwiększającej się liczby osób w wieku poprodukcyjnym na terenie gminy (wzrost o 1,97%) przy utrzymującej się tendencji malejącej liczby dzieci i młodzieży (spadek o 0,74%). Nastąpił również spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, w porównaniu do danych z 2021r., o 1,23%.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy z podziałem na płeć.

Rok	Liczba kobiet	Liczba mężczyzn	Ogółem
2022	5.728	5.299	11.027
2023	5.671	5.238	10.909
2024	5.568	5.160	10.728

źródło: dane Urzędu Miasta i Gminy Opatów

Z powyższych danych wynika, iż liczba mieszkańców gminy w dalszym ciągu rok rocznie maleje w stosunku do lat ubiegłych (w 2021r. – liczba ludności wynosiła 11.143). Systematycznie co roku liczba zgonów przewyższa liczbę urodzeń. W 2022r. i 2023r. liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń prawie 2,5-krotnie natomiast w 2024r. była to liczba ponad trzykrotnie większa.

Część mieszkańców gminy, będących w najtrudniejszej sytuacji bytowej objęta jest pomocą socjalną, której zakres i charakter dostosowany jest do indywidualnej sytuacji osoby i rodziny. Stan ten obrazuje poniższa tabela.

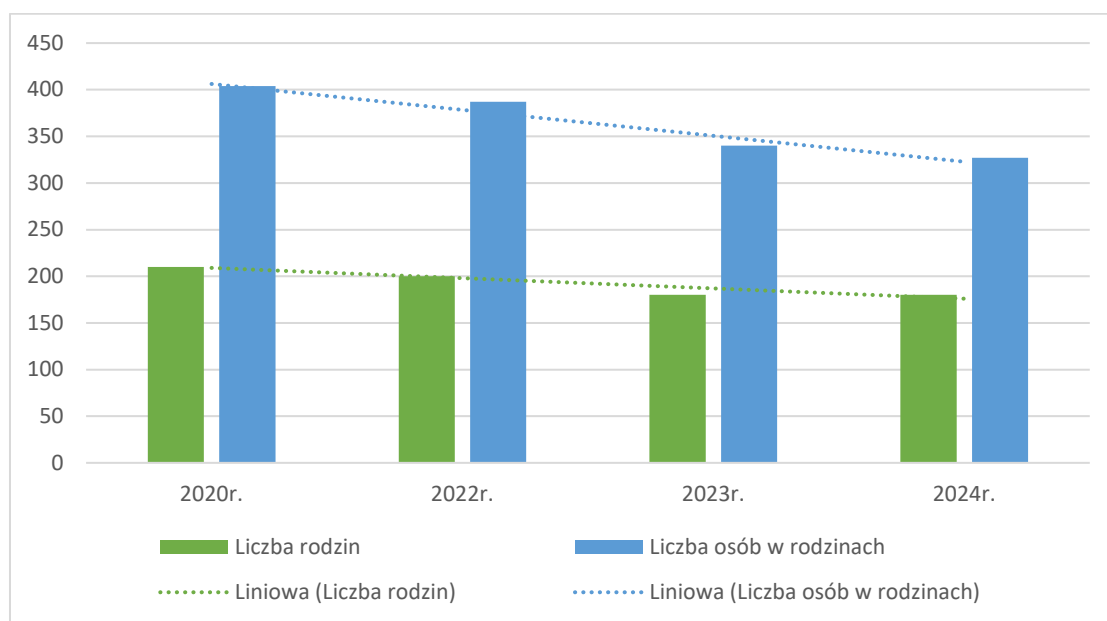
Tabela 2. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
2022	200	387
2023	180	340
2024	180	327

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Wobec zmniejszania się liczby ludności gminy oraz zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży liczba rodzin korzystających ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej pozostaje na zbliżonym poziomie, z niewielką tendencją malejącą.

Wykres 2. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Jak ukazuje powyższy wykres zauważalna jest tendencja malejąca w liczbie rodzin objętych i korzystających z pomocy społecznej. Odnosząc się do danych z 2020r., w którym to Ośrodek Pomocy Społecznej objął pomocą 210 rodzin. Na przestrzeni lat ulegała również zmianie liczebność rodzin ubiegających się o pomoc. Widoczne jest odejście od modelu rodzin wielodzietnych liczących kilkoro dzieci, zarówno wśród całej populacji gminy jak i świadczeniobiorców Ośrodka.

Tabela 3. Struktura liczebności rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej.

Liczba rodzin	Rok 2022	Rok 2023	Rok 2024
	Liczba rodzin ogółem		
	47	45	39
o liczbie dzieci	20	17	12
1	17	19	15
2	8	7	8
3	0	0	1
4	0	1	2
5	1	0	0
6	1	1	1
7 i więcej			

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną utrzymuje się na zbliżonym poziomie jednak cały czas z widoczną tendencją malejącą. Dominują rodziny wychowujące od 1 do 3 dzieci. Rodziny wielodzietne, o liczbie dzieci powyżej trojga, stanowią zdecydowaną mniejszość. Od dłuższego czasu widoczny jest trend wśród rodzin na posiadanie jednego lub dwojga dzieci.

Zróżnicowane są także powody ubiegania się o wsparcie Ośrodka Pomocy Społecznej, z przewagą bezrobocia i ubóstwa rozumianego jako dysponowanie środkami finansowymi poniżej kryteriów dochodowych wynikających z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej tj. od 01 stycznia 2025r. kryterium dochodowe

wynosi 823zł. na osobę w rodzinie oraz 1.010zł. dla osoby samotnie gospodarującej. Kryteria dochodowe zostały zweryfikowane od stycznia br. W 2024r. kryterium dochodowe dla osoby w rodzinie wynosiło 600zł. na osobę w rodzinie oraz 776zł. w przypadku osoby samotnie gospodarującej. W następnej kolejności, najczęstszymi powodami ubiegania się o pomoc pozostaje niepełnosprawność oraz długotrwała choroba w rodzinie.

Tabela 4. Powody przyznawania pomocy społecznej.

Lp.	Powód trudnej sytuacji życiowej		2022	2023	2024
			Liczba		
1.	Ubóstwo	rodzin:	128	106	108
		w tym wieś	34	32	33
2.	Bezrobocie	rodzin:	98	83	75
		w tym wieś	23	27	21
3.	Niepełnosprawność	rodzin	104	101	97
		w tym wieś	31	35	37
4.	Długotrwała choroba	rodzin:	94	85	80
		w tym wieś	32	27	25
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	ogółem:	16	27	25
		r. niepełne	1	5	8
		r. wielodz.	3	6	6
		w tym wieś ogółem	8	14	12
		r. niepełne	0	2	4
		r. wielodz.	1	4	3
6.	Alkoholizm	rodzin	59	39	38
		w tym wieś	7	5	7
7.	Przemoc domowa	rodzin	1	0	3
		w tym wieś	0	0	1

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Bezrobocie stanowi jeden z głównych powodów korzystania z pomocy finansowej Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie. Wg. danych statystycznych bezrobocie w powiecie opatowskim na 31.12.2024r. wynosi 14,8%, przy poziomie bezrobocia w województwie świętokrzyskim w wys. 7,5% i w kraju 5,1%. Coraz częstszym powodem objęcia pomocą rodzin przez Ośrodek Pomocy Społecznej staje się bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, co jest niepokojącym trendem. Rodziny te objęte są pomocą finansową, rzeczową jak również w postaci pracy socjalnej. Niewielka liczba rodzin przyznaje się do występowania przemocy w rodzinie jak również towarzyszącemu przy niej problemowi alkoholizmu. Liczba sporządzanych Niebieskich Kart w gminie wskazuje jednak na występowanie tego problemu w większym wymiarze i na potrzebę udzielania wsparcia w tym względzie. W 2022r. zostało założonych 19 Niebieskich Kart, w 2023r. – 22 Niebieskie Karty a w 2024r. – 13 Niebieskich Kart.

Obok kryterium dochodowego osoby lub rodziny, które kwalifikują się do uzyskania wsparcia z pomocy społecznej powinny charakteryzować się jedną ze wskazanych w ustawie o pomocy społecznej dysfunkcji. Większość osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej charakteryzuje się wieloma deficytami. Różnorodność powodów przyznawania pomocy społecznej jest duża, świadczy to o potrzebie kontynuowania kompleksowych działań na rzecz wsparcia rodziny, prowadzenia diagnozy, a w następstwie udzielania pomocy.

Szczególną uwagę otoczone są rodziny z dziećmi, których dobro stanowi priorytet w działaniach pracowników socjalnych. W 2024 roku rodziny z dziećmi skorzystały z następujących form pomocy społecznej: zasiłek celowy oraz zasiłek celowy w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – 18 rodzin, zasiłek okresowy – 10 rodzin, dożywianie dzieci w stołówkach szkolnych – 66 dzieci z 32 rodzin. Oprócz pomocy finansowej rodziny objęte są szeroko rozumianą pracą socjalną świadczoną przez wszystkich pracowników socjalnych tutejszego Ośrodka.

Znacznym wsparciem dla rodzin z dziećmi jest także pomoc spoza systemu pomocy społecznej, wynikająca z zadań własnych i zleconych gminie z zakresu administracji rządowej pozostających w kompetencji Ośrodka Pomocy Społecznej. Rodziny wspierane są w różny sposób w formie świadczeń finansowych.

Tabela 5. Formy wsparcia rodzin wychowujących dzieci.

Forma wsparcia	Liczba rodzin objętych pomocą:		
	2022	2023	2024
Świadczenia rodzinne/zasiłek rodzinny	535/182	547/153	506/106
Świadczenia wychowawcze (800+)	1.016	-	-
Dodatki mieszkaniowe	77	86	73
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	35	29	32

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Widoczne jest coroczne zmniejszanie się liczby osób uprawnionych do świadczeń rodzinnych z zakresu zasiłku rodzinnego. Sytuację tą należy rozpatrywać przez pryzmat zmniejszania się liczby ludności ogółem oraz liczby dzieci i młodzieży. Znaczącym jednak czynnikiem jest fakt pozostawania kryterium dochodowego uprawniającego do zasiłku rodzinnego z dodatkami na niezmiennym poziomie od 2015r. przy jednoczesnym wzroście płacy minimalnej. Wahania liczby rodzin ubiegających się o pomoc w formie funduszu alimentacyjnego nie są duże i ich liczba pozostaje na zbliżonym poziomie. Powyższą zależność można również odnieść do pomocy w formie dodatku mieszkaniowego. Od maja 2022r. zadanie wypłaty świadczenia wychowawczego przejął od Ośrodków Pomocy Społecznej Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

III. PIECZA ZASTĘPCZA W GMINIE

Obowiązkiem gminy wobec rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych jest stworzenie systemu wsparcia i opieki oraz zorganizowania pieczy zastępczej dla dzieci, w przypadku których opieka rodzicielska zawiedzie. Zgodnie z art. 72 pkt. 2 Konstytucji RP „Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. Najważniejszymi zadaniami gminnego systemu wspierania rodziny jest utrzymanie dziecka w rodzinie, a w przypadku, gdy znajduje się ono w pieczy zastępczej, umożliwienie powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Realizacja zadań ustawowych obejmuje m.in. przyznanie rodzinom pomocy asystenta rodziny oraz zabezpieczenie środków

na pobyt dzieci w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej. Ponadto rodzina może również otrzymać pomoc w Punkcie Konsultacyjnym funkcjonującym przy Urzędzie Miasta i Gminy w Opatowie.

W sytuacji gdy Ośrodek Pomocy Społecznej poweźmie informację o rodzinie mającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza wywiad środowiskowy i po dokonaniu analizy sytuacji w rodzinie może zawnioskować o przydzielenie asystenta rodziny. Współpraca między rodziną a asystentem opiera się na planie pracy, tworzonym wspólnie we współpracy z pracownikiem socjalnym poprzez realizacji jego poszczególnych założeń.

W 2012 roku w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej został wprowadzony asystent rodzinny do bezpośredniej pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rola asystenta rodziny polega na wspieraniu rodziny z dziećmi w poszukiwaniu rozwiązań trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem mocnych stron członków rodziny i jej zasobów. Głównym celem asystentury jest podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenia gospodarstwa domowego, radzenia sobie z sytuacjami dnia codziennego. Zakładany efekt pracy asystenta to odzyskanie przez rodziny przyjmujące pomoc kontroli nad własnym życiem, co pozwala im być samodzielnym, wypełniać role rodzica poprzez prawidłowe sprawowanie funkcji opiekuńczo - wychowawczej, aby środowisko rodzinne sprzyjało bezpieczeństwu i rozwojowi dzieci.

Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca tę funkcję dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin – mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych. Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą.

W Ośrodku Pomocy Społecznej w Opatowie od 2018r. do nadal zatrudniony jest jeden asystent rodziny.

Tabela 6. Rodziny objęte wsparciem asystenta.

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinie
2022	13	28
2023	13	30
2024	14	25

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

W 2022r. asystent rodziny rozpoczął pracę z 2 nowymi rodzinami. Również z 2 rodzinami zakończył pracę: z 1 rodziną, ze względu na osiągnięcie zamierzonych celów w pracy z rodziną i usamodzielnienie się rodziny a z drugą ze względu na brak współpracy. W 2023r. asystent rodziny zakończył pracę również z 2 rodzinami: z 1 rodziną ze względu na zaprzestanie współpracy a z kolejną praca została zakończona na podstawie postanowienia sądowego. Asystenturą objęto 2 nowe rodziny. W 2024r. asystent zakończył pracy z 3 rodzinami. Powodem zakończenia pracy we wszystkich przypadkach było brak współpracy. Ponadto z 3 nowymi rodzinami podjął współpracę. Rola asystenta w pracy z rodziną jest bardzo istotna i utrzymanie tego rodzaju wsparcia jest dalej wskazane.

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka oraz w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
2. 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
3. 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka - w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Od 1 lutego 2023r., w związku z wprowadzoną ustawą z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw, gmina partycypuje również w kosztach objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej obejmuje się rodzinę zastępczą na jej wniosek.

Zgodnie z art. 77 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

„Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;

2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku;

3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu;

4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;

5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej;

7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.”

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej może mieć pod opieką łącznie nie więcej niż 15 rodzin zastępczych.

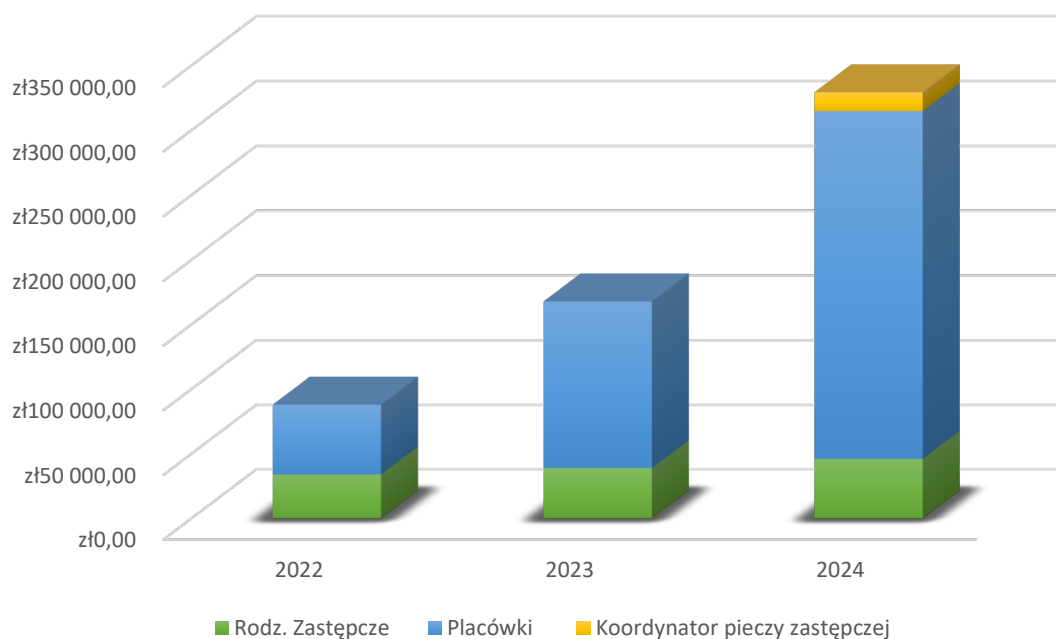
W wydatkach poniesionych przez gminę w 2024r. znajdują się również koszty, które gmina musiała zapłacić za 2023r. Opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej w 2023r. objętych było 3 dzieci a w 2024r. opieka ta dotyczyła 5 dzieci.

Tabela 7. Koszty gminy za pobyt dzieci w pieczy zastępczej.

	Liczba dzieci	Odpłatność gminy	Łącznie
2022	Rodz. zastępcze - 6	33.969,24zł.	87.914,24zł.
	Placówki - 7	53.945,00zł.	
	Koordinator pieczy zastępczej	-	
2023	Rodz. zastępcze- 7	38.962,15zł.	167.800,56zł.
	Placówki - 11	128.838,41zł.	
	Koordinator pieczy zastępczej	-	
2024	Rodz. zastępcze - 9	46.050,30zł.	329.209,07zł.
	Placówki - 15	268.705,16zł.	
	Koordinator pieczy zastępczej	14.453,61zł.	

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Wykres 3. Wydatki poniesione przez gminę Opatów z tytułu pieczy zastępczej.

źródło: dane własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowie

Głównym powodem mającym wpływ na umieszczenie dzieci w pieczy był problem z nadużywaniem alkoholu przez rodziców, czego skutkiem było zaniedbywanie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych względem małoletnich dzieci.

W 2022r. do instytucjonalnej pieczy zastępczej trafiło 6-ro dzieci. Przyczyną ich umieszczenia w pieczy był powiązany z problemem alkoholowym. Ponadto jedno dziecko opuściło rodzinę zastępczą. W 2023r. jedno dziecko opuściło placówkę opiekuńczo – wychowawczą. Do pieczy zastępczej trafiło 6-ro dzieci z trzech rodzin. W placówkach opiekuńczo – wychowawczych zostało umieszczonych 4-ro dzieci z dwóch rodzin natomiast dwoje dzieci trafiło do rodziny zastępczej. W 2024r. jedno dziecko opuściło placówkę opiekuńczo – wychowawczą oraz jedną rodzinę zastępczą. Do pieczy zastępczej trafiło niestety 8-ro dzieci z czterech rodzin. Do instytucjonalnej pieczy tj. do placówek opiekuńczo-wychowawczych trafiło 5-ro dzieci z dwóch rodzin. Z dwóch kolejnych natomiast troje dzieci znalazło się w rodzinach zastępczych.

Reasumując powyższe powrót dziecka do domu rodzinnego wiąże się z nałożeniem dużej odpowiedzialności na rodziny i wymaga podejmowania bardzo intensywnych wielokierunkowych działań. Z rodzinami, do których powróciły dzieci jak i z tych, z których zostały zabrane pracę prowadzi asystent rodziny.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest instytucją, która nadzoruje prawidłowość funkcjonowania rodzin zastępczych. Z danych przekazanych przez PCPR w Opatowie wynika, że w dalszym ciągu, na terenie gminy Opatów, funkcję rodzin zastępczych pełni 7 rodzin, w których przebywa 13 dzieci. W 2024r. wsparciem finansowym na kontynuowanie nauki zostało objętych trzech wychowanków po opuszczeniu placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz jeden wychowanek rodziny zastępczej. Ponadto PCPR organizuje szkolenia dla rodzin zastępczych jak również podejmuje kroki i kampanie w celu poszukiwania nowych kandydatów do pełnienia roli rodzin zastępczych.

Płaszczyzną wsparcia dla dzieci i rodziców są także placówki oświatowe, które poza funkcją edukacyjną, pełnią także wiele innych ról. Oferują m.in. różne formy spędzania czasu wolnego w postaci zajęć świetlicowych, zajęć pozalekcyjnych m.in. zajęcia sportowe, SKS, zajęcia z robotyki i programowania, zajęcia czytelniczo – medialne, zajęcia plastyczne, zajęcia komputerowe, zajęcia szachowe, zajęcia rytmiczne, taneczne i ruchowe, wokalne itp.

Duże znaczenie naprawcze oraz profilaktyczne ma praca pedagogów szkolnych, którzy zatrudnieni są w 2 szkołach podstawowych w Opatowie oraz psychologa. Szkoły wykazują uczniów z różnorodnymi problemami oraz potrzebami edukacyjnymi. W ramach swojej działalności udzielają porad i konsultacji, prowadzą zajęcia korekcyjno – kompensacyjne, realizują programy wychowawczo – profilaktyczne.

IV. INSTYTUCJE I PODMIOTY DZIAŁAJĄCE NA RZECZ DZIECKA I RODZINY NA TERENIE MIASTA I GMINY OPATÓW

Obowiązek wspierania rodziny realizują jednostki samorządu terytorialnego gminy i powiatu reprezentowane przez następujące podmioty:

Lp.	Nazwa instytucji	Rodzaj oferowanej pomocy:
1.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie	pomoc finansowa, rzeczowa, usługowa, praca socjalna, poradnictwo
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Opatowie	pomoc psychologiczna, pedagogiczna, finansowa, edukacyjna
3.	Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Opatowie	pomoc psychologiczna, pedagogiczna, edukacyjna
4.	Sąd Rejonowy w Opatowie, Kuratorzy Sądowi	pomoc prawna
5.	Zespół Interdyscyplinarny w Opatowie	pomoc psychologiczna, pedagogiczna, edukacyjna, prawna
6.	Placówki oświatowe: Szkoła Podstawowe Nr 1 i Nr 2 w Opatowie, Przedszkole Publiczne „Bajkowy Zakątek” w Opatowie Przedszkole Niepubliczne HAHAA w Opatowie Dwujęzyczne Niepubliczne Przedszkole „Happy Kids” w Opatowie	pomoc pedagogiczna, psychologiczna, działania edukacyjno -wychowawcze
7.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opatowie	działania profilaktyczne, edukacyjne
8.	Poradnia Zdrowia Psychicznego w Opatowie	pomoc psychologiczna, działania z zakresu profilaktyki i opieki zdrowotnej
9.	Placówki służby zdrowia: Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej	działania z zakresu profilaktyki i opieki zdrowotnej

	„Zdrowie” i „Medyk” w Opatowie Samodzielny Publiczny ZOZ w Opatowie	
10.	Punkt Konsultacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin działający przy UMiG Opatów	pomoc psychologiczna, pomoc prawna, poradnictwo, pomoc edukacyjna, wsparcie z zakresu uzależnień
11.	Komenda Powiatowa Policji w Opatowie	pomoc prawna, pomoc edukacyjna, działania profilaktyczne i interwencyjne
12.	Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze w Opatowie, Tarłowie, Ożarowie oraz Placówki Opiekuńczo – Wychowawcze typu specjalistyczno- terapeutycznego w Opatowie i Ciszycy Górnej	pomoc pedagogiczna, pomoc edukacyjna, opieka i wychowanie

Instytucje jw. należy postrzegać jako docelowych realizatorów Gminnego Programu Wspierania Rodziny. Warunkiem skuteczności zaplanowanych działań jest ponadto współpraca instytucji ze środowiskiem lokalnym: rodzinami, kołami gospodyń wiejskich, wspólnotami sąsiedzkimi, osiedlowymi, radnymi, sołtysami, organizacjami pozarządowymi itp.

V. ANALIZA SWOT LOKALNEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZINY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
– Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Opatów na lata 2023 - 2030 – diagnoza problemów i potrzeb w środowisku lokalnym – funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego – zatrudnienie asystenta rodziny – aktywna współpraca instytucji działających na rzecz rodziny – doświadczenie, wiedza i kwalifikacje	– wysoki poziom bezrobocia – wysokie koszty utrzymania rodzin – ograniczone środki finansowe z budżetu państwa na zadania realizowane przez gminę – brak mieszkań wspomaganych, ograniczona liczba mieszkań socjalnych i komunalnych, – zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców

pracowników działających na rzecz rodziny – funkcjonowanie na terenie powiatu placówek opiekuńczo – wychowawczych – dobre rozeznanie środowiska lokalnego m.in. przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej, pedagogów szkolnych – baza instytucji wspierających rodzinę – funkcjonowanie placówek służby zdrowia na terenie miasta i ich działania w zakresie profilaktyki i opieki zdrowotnej – funkcjonowanie placówek oświatowych na terenie miasta, ich działalność edukacyjno – wychowawcza, pedagogiczna dla dzieci i rodziców – oferta zajęć pozalekcyjnych w szkołach – funkcjonowanie świetlic szkolnych – baza świetlic wiejskich – pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację zawodową i społeczną osób w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym – pomoc psychologiczna i terapeutyczna w ramach Punktu Konsultacyjnego przy UMiG w Opatowie	– wzrost liczby zadań zlecanych samorządom gminnym bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego na realizację zadań – słabo rozwinięta baza placówek wsparcia dziennego, brak ciągłości działania – brak specjalistycznego wsparcia zdrowia psychicznego dla dzieci – małe zaangażowanie dzieci i młodzieży w ofercie spędzania czasu wolnego proponowanej przez lokalnych organizatorów – niskie zaangażowanie organizacji pozarządowych w działania wspierające procesy wychowawcze w rodzinie
SZANSE – polityka państwa przyjazna rodzinom – utworzenie dziennego ośrodka wsparcia na terenie miasta – wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z dostępnych form wsparcia	ZAGROŻENIA – rozpad więzi rodzinnych międzypokoleniowych, tradycji rodzinnych, „pęd życia” /rozwoły – wzrost kosztów utrzymania rodzin

– ustanawianie rodzin wspierających – podnoszenie kwalifikacji przez asystenta rodziny – wolontariat – edukacja rodziców – wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę – zwiększenie środków finansowych w obszarze pomocy społecznej, edukacji i wychowania – możliwość współpracy z organizacjami pozarządowymi – zwiększenie i zróżnicowanie bezpłatnych ofert kulturalnych – realizowanie programów profilaktycznych promujących zdrowy styl życia	– rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc, narkomania, alkoholizm, uzależnienia behawioralne) – sezonowość pracy – uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy” – ograniczenie środków finansowych przeznaczonych na edukację z subwencji – ograniczone środki finansowe na podnoszenie kwalifikacji przez specjalistów – ograniczone środki finansowe na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin dysfunkcyjnych – niskie kompetencje rodzicielskie – bierna postawa dalszych członków rodziny (dziadkowie, rodzeństwo)
---	---

VI. CELE I REALIZATORZY PROGRAMU.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU.

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci oraz osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej.

Cele szczegółowe:

1. Diagnoza i monitoring skali potrzeb i problemów rodzin z terenu Gminy Opatów.

Zadania:

- ✓ systematyczna diagnoza rodzin objętych pomocą tut. Ośrodka Pomocy Społecznej;
- ✓ praca socjalna z rodziną.

Wskaźniki:

- usystematyzowana i sprecyzowana wiedza na temat rodzin potrzebujących pomocy.

Podmioty realizujące zadanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie.

2. Udzielanie pomocy rodzinie znajdującej się w kryzysie, borykającej się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

Zadania:

- ✓ prowadzenie pracy socjalnej z rodziną;
- ✓ asystentura rodzinna – praca asystenta z rodziną, monitoring sytuacji dziecka;
- ✓ udzielanie rodzinom pomocy rzeczowej i finansowej: pomoc w formie dożywiania dzieci w szkołach, pomoc w formie zasiłków celowych, okresowych;
- ✓ udzielanie pomocy dzieciom w formie stypendiów szkolnych;
- ✓ organizowanie aktywnego wypoczynku w formie półkolonii, kolonii, zimowisk;
- ✓ organizowanie czasu wolnego poprzez zajęcia pozalekcyjne, świetlicowe;
- ✓ udzielanie pomocy w postaci poradnictwa specjalistycznego (prawne, psychologiczne, pedagogiczne).

Wskaźniki:

- liczba rodzin, w których prowadzona jest praca socjalna;

- liczba rodzin współpracujących z asystentem rodziny;
- liczba rodzin i dzieci objętych pomocą przez tut. Ośrodek;
- liczba dzieci, która skorzystała z wypoczynku, zajęć pozalekcyjnych, świetlicowych;
- liczba dzieci korzystających ze stypendiów szkolnych;
- liczba udzielonych porad specjalistycznych.

Podmioty realizujące zadanie:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie;
- Placówki oświatowe i kulturalne;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Opatowie;
- Urząd Miasta i Gminy w Opatowie – Punkt Konsultacyjny.

3. Podnoszenie kompetencji osób zajmujących się niesieniem wsparcia rodzinom w kryzysie, z problemami natury opiekuńczo – wychowawczej.

Zadania:

- ✓ podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry zajmującej się pomaganiem rodzinie poprzez udział w szkoleniach, warsztatach i konferencjach;
- ✓ podniesienie profesjonalizmu i kompetencji osób niosących pomoc rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba osób uczestniczących w szkoleniach, warsztatach lub konferencjach;
- liczba szkoleń, warsztatów lub konferencji.

Podmioty realizujące zadanie:

- wszyscy realizatorzy Programu.

4. Integrowanie działań i doskonalenie lokalnego systemu wsparcia rodzin.

Zadania:

- ✓ współpraca wszystkich Partnerów Programu na rzecz rodzin potrzebujących pomocy;
- ✓ współpraca z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami;
- ✓ tworzenie i realizacja programów profilaktycznych.

Wskaźniki:

- liczba rodzin, osób korzystających z porad w Punkcie Konsultacyjnym;
- liczba zebrań, spotkań międzyinstytucjonalnych;
- liczba programów profilaktycznych,
- liczba zrealizowanych działań, akcji profilaktycznych.

Podmioty realizujące zadanie:

- wszyscy realizatorzy Programu.

VII. ADRESACI PROGRAMU.

Adresatami Programu są rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Opatów znajdujące się w kryzysie, borykające się z problemami natury opiekuńczo – wychowawczej, dysfunkcjonalne jak również rodziny zagrożone ograniczeniem lub pozbawieniem władzy rodzicielskiej i umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

VIII. MIEJSCE, CZAS I HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2025 – 2027 będzie realizowany na terenie Gminy Opatów. Zadania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu będą wdrażane w formie ciągłej przez cały okres trwania Programu, przez wszystkich jego Realizatorów.

IX. ZASADY FINANSOWANIA.

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2025 - 2027 będzie się odbywało w ramach środków:

- własnych Gminy Opatów,
- Partnerów współrealizujących Program,
- budżetu państwa, dotacje celowe,
- innych źródeł zewnętrznych, w tym środków unijnych.

X. EWALUACJA I OCENA PROGRAMU.

Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2025 – 2027 jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowie. Monitoring Programu polegać będzie na zbieraniu i analizowaniu informacji oraz sprawozdań przedkładanych przez jego Realizatorów. Każdy z Realizatorów przedstawi sprawozdanie z podjętych działań, w terminie do 31 stycznia każdego roku, do Koordynatora Programu. Ewaluacja Programu będzie odbywać się poprzez sporządzenie rocznego sprawozdania z realizacji Programu i przedłożenia go, w terminie do 31 marca każdego roku, Burmistrzowi Miasta i Gminy Opatów.

Sporządzane sprawozdania rzeczowo – finansowe z zakresu wspierania rodziny będą przekazywane wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 176 ust. 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Uzasadnienie

Zgodnie z treścią art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025r., poz. 49) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnych programów wspierania rodziny. W myśl art. 179 ust. 2 w/w ustawy Rada Miejska uchwała gminny program wspierania rodziny.

Zdiagnozowane problemy wskazują na potrzebę prowadzenia zintegrowanych i szerokich działań profilaktycznych i naprawczych mających na celu dobro rodziny oraz jej kompleksowe wsparcie.

Mając na uwadze powyższe zachodzi potrzeba podjęcia niniejszej Uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2025 – 2027, który będzie kontynuacją Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Gminie Opatów na lata 2022 – 2024 przyjętego Uchwałą Nr XLIII/375/2022 Rady Miejskiej w Opatowie z dnia 21 marca 2022r.

Opracował: D. Kędziora